

Lietuvių totoriai

Nr.4(75) 2004 m. balandžio mėn.
www.tatary-litwy.8k.com

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos laikraštis
Leidžiamas nuo 1995 m sausio mėn.

Ketvirtoji Lietuvos musulmonų jaunimo stovykla Birštone

Galimas SITDYKOVAS

10-12 balandžio dienomis Birštono „Versmės“ sanatorijoje ketvirtąjį kartą įvyko bendras Lietuvos musulmonų jaunimo suvažiavimas. Tomis dienomis tradiciškai buvo svarstomi aktualesi Islamo išlikimo ir vystymosi Lietuvos ir Europos jaunimo tarpe klausimai. Ypatingos reišmės stovykloje, vykstančioje mokslinės-praktinės konferencijos forma, svarsytų klausimų tematikai turėjo tai, jog nuo gegužės 1d. Lietuva tampa pilnateise Europos Sąjungos nare.

Stovyklos programoje buvo numatytos paskaitos, diskusijos, viktorinos religine tematika, kasdieninės penkios maldos, baseinas bei sauna. Tai pat netruko ir laisvalaikio poilsiui, pramogoms bei sportui.

Stovyklos organizatoriai – Lietuvos Musulmonų Jaunimo bendrija bei Musulmonų-studentų Sąjunga – ketino surinkti 100 dalyvių, bet atsirado net 120 norinčių dalyvauti. Visiems stovyklos dalyviams buvo nemokamai suteiktos puikios gyvenimo sąlygos bei maitinimas tris kartus per dieną.

Pagrindiniai pranešėjai buvo Europos Islamiškų Organizacijų Federacijos prezidentas dr. Ahmed Al-Ravi ir vienas iš Vokietijos musulmonų lyderių dr. Hasan Svaids.

APIE MORALINES MUSULMONŲ SAVYBES

Didžiulį išpūdį stovyklos dalyviams padarė pirmosios dienos dr. Hasan Svaids pasisakymas. Jis kalbėjo apie musulmonų etiką. Pagrindinė savybė, kuria išsiskiria musulmonai, yra meilė vienas kitam vardan Allahu. Pranašas Muhammedas (Tebūnie Jam Taika ir Allahu Palaima) pasakė: „Vardan Allahu tu myli ir nekenti, ir savo lūpomis mini Jį, ir žmonėse tau patinka tai, kas ir pačiam savyje, ir nekenti žmonėse to, ko ir pačiam savyje.“

Ypatingai svarbi yra meilė tarp vyro ir žmonos, tėvų ir vaikų. Meilė – tai varančioji jėga žmonių santykiuose. Nei viena religija ar ideologija neteikia tiek reikšmės meilei tarp žmonių kaip Islamas. Pranašas Muhammedas (TJTIAP) pasakė: „Prisiekiu Tuo, kurio rankose mano siela! Jokiū būdu neįeisite jūs į Rojų, kol nepatikėsite, ir nepatikėsite tol, kol nepamilsite vienas kito.“ Tačiau svarbu pabrėžti, jog Islamas nepripažįsta meilės dėl meilės, nes tokia meilė žmogų apakina. „Geriausias iš darbų – mylėti ir nekęsti vardan Allahu.“

Visgi, būna taip, jog žmogus myli žmones, tačiau ne visi jį priima. Kas bus tokiu atveju? Pranašas Muhammedas (TJTIAP) į tokį klausimą atsakė šitaip: „Žmogus bus išaukštintas Teismo dieną kartu su tais, kuriuos myli šiame pasaulyje.“

(Nukelta į 6-q psl.)

„Očkon“ – Keturiasdešimt totorių kaimo kibirkštis

Fatima BUINOVSKA

Kiekviena tauta turi savo istoriją, savo kultūros tradicijas. Ir nežiūrint kokioje šalyje mes begyventumėme, neturime pamiršti, kas mes esame nuo gimimo. Gerbdami šalies, kurioje mes gyvename tradicijas ir įstatymus, mes privalome savo vaikams perduoti ir įdiegti meilę savo tautos tradicijoms ir jos kultūrai.

Jau trys metai kaip Keturiasdešimt totorių kaime gyvuoja vaikų saviveiklos kolektyvas „Očkon“ (Kibirkštėlė), kurio įkūrimui pagelbėjo Vilniaus rajono merė p. Leokadija Janušauskienė, o taip pat Kultūros ir sporto skyriaus etnokultūros specialistai.

Tokio kolektyvo idėja brenė seniai, kadangi pas-toviai dalyvavau saviveikloje, dainavau baltarusiškuose ir lenkiškuose liaudies ansambliuose, 1980 – 1982 metais vadovavau saviveikliniam baltarusiškam chorui, labai mėgstu liaudies muziką. Tačiau gavusi palaiminimą kūrybinei veiklai susidūriau su begale problemų; apžiūrėjusi Vilniaus knygynus ir bibliotekas, radau tik vieną 1964 metų totoriškų dainų rinktinę. Dar blogiau buvo su kalbos problemom; totorių kalba skaityti, teisingai kirčiuoti man padėjo mano draugė iš Grigiškių, išėivė iš Baškirijos Asmija. Savo gimtinėje ji dainavo totorių liaudies ansamblyje, keletą jos atliekamų dainų aš užrašiau magnetofono juostelėje.

Į pirmą susitikimą su totorių vaikais 2001 m. sausio 10 d. atėjo devynios paauglės-mergaitės, į antrą – jos atsivedė savo jaunesnius broliukus ir sesutes, ir taip susiformavo dvi bendraamžių grupės.

Pradžia buvo sunki. Dainų tekstus aš užrašydavau ant lentos, totoriškus eilėraščius – lietuviškom raidėm iš pradžių išmokdavom mintinai, po to dainuodavom. Per dviejų mėnesių užsiėmimus paruošėme nedidelę programėlę, ir per Kurban

(Nukelta į 2-q psl.)

Ekspedijoje, tikros kibirkštėlės mūsų jaunimo akyse.

„Okon“ – Keturiasdešimt totorių kaimo kibirkštis

(Atkelta iš 1-o psl.)

bairamo šventę (2001 m. kovo 9 d.) Keturiasdešimt totorių kaimo mokykloje pravedėme vakarą tėvams, į kurį atėjo ne tik mamos ir tėveliai, bet ir seneliai. Visus labai sudomino mūsų dalyvių piešiniai tema „Šventė vaikų akimis“, ypač pasisekė buvo Karinos ir Renato Safarevičių, Eldaro ir Emyro Šabanovičių darbai. Didelio susirinkusiųjų dėmesio susilaukė fotografijų paroda apie įvairių metų bairamų šventes Keturiasdešimt totorių kaime ir Ivje miestelyje. Pati seniausia buvo 1927 metų fotografija. Vakarą vedančioji Laura Jakubauskaitė pasveikino susirinkusius su švente, papasakojo apie jos reikšmę, vaikai padainavo totorių kalba dainas „Oh, lakštingala“, „Lopšinė“, „Lietutis“, suvaidino pasakos „Varguolis ir du ponai“ inscenizaciją ir vakarą pabaigai pavaišino žiurovus tortu ir sausainiais, kuriuos patys pagamino. Tokia buvo pradžia.

Šiuo metu užsiėmimus lanko vyresnės grupės jaunuoliai nuo 15 iki 20 metų, tai Diana Ščiuckaitė, Laura Jakubauskaitė, Ema Šabanovič, Inga Mucharska, Marina Safarevič, Lolita Monkevič, Jolanta Poltarakevič. Jaunesnioji grupė nuo 11 iki 13 metų – Emir Šabanovič, Renatas Safarevič, Eldaras Šabanovič, Ada Ščiuckaitė, Kamilė Aleksandrovič, Karina Safarevičiūtė.

Didelį dėmesį mes skiriame ir religijos pamokoms. Čia mums padeda studentai-musulmonai iš Kauno Aukštųjų mokyklų, ypačingai Fauzi Al-Chariri. Vaikai nemažai išmoko, visi moka teisingai atlikti vudu ir namazą, moka mintinai keletą Korano surų.

Mūsų užsiėmimai yra įvairiapusiški, mes domimės ne tik savo tautos istorija, šventėmis ir tradicijomis, bet ir savo kaimynų – krikščionių papročiais. Keletą pamokų pašventėme nacionalinio kostiumo sukūrimui, darėme aplikacijas iš medžiagos audinio, rengėme lėles totoriškais kostiumais, darėme eskizus, parinkome spalvas.

Ypačingai patiko vaikams nacionalinės virtuvės pamokos. Šiais metais tokia pamoka įvyko kaimo gyventojos Rozalijos Ščiuckienės namuose. Ji pasidalijo su mumis pyrago „šimtalapis“ gaminimo paslaptimis. Nuo pat ryto Rozalijos virtuvėje girdėjosi jaunuoliški garsai, pajuokavimai, namai pražydo ryškiomis prijuostėmis ir skarelėmis. Mergaitės minkė tešlą, malė aguonas, perrinko razinas – visos turėjo darbo. Dar nusprendėme paruošti pietums saldžių ryžių košę su razinomis. Pagyvenusios moterys-kaimynės šypsodamos žiūrėjo kaip jaunos, vikrios rankos buria ties plonos tešlos lapais. Vakarui buvo pagaminti penki pyragai, juk sekančią dieną - šventė. Vienas buvo mūsų, kiti – šeiminkės ir kaimynių, tačiau visi jie buvo pagaminti mūsų jaunų šeiminkučių. Pavargę ir patenkinti susėdome gerti arbatą, skanauti šimtalapį, pakvietėme mūsų būrelį jaunesniąją grupę. Nuostabiai skanus buvo tas pyragas, vaikai namo nešė ne tik po gabalą savo mamoms, bet ir pagaminimo receptą. Esu įsitikinusi, jog suaugus, tapus savarankiškomis šeiminkėmis mergaitės ne kartą prisimins tą pirmą pyragą...

Prie LDK Vytauto paminklinio akmenų Keturiasdešimt totorių kaime.

Viktorinos „Mano Europa“ dalyviai prie LR Seimo.

Tapo gera tradicija, jog „Kibirkštėlė“ dalyvauja daugelyje rajoninių švenčių – tai Joninės, Derliaus šventė, Kaziuko mugė, mokyklos organizuojamose priemonėse, liaudies šventėse, kurios pravedamos kaime bei apylinkėje. Pas mus susikaupė nemažai garbės raštų ir pagyrimų, o už dalyvavimą Kaziuko mugėje Vilniaus rajono savivaldybės Kultūros ir sporto skyrius apdovanojo mūsų kolektyvą specialiu prizu – muzikiniu centru. Tautinių mažumų departamentas mus pakvietė dalyvauti Tautinių kultūrų festivalyje, piešinių konkurse ir viktorinoje „Mano Europa“, kurios vyko LR seimo rūmuose. Vaikai džiaugėsi galėdami atlikti ekskursiją po LR seimą ir netgi pabuvojo Respublikos Prezidento kabinete.

Malonu pažymėti, jog mūsų kultūra domisi kitų tautybių atstovai. Vilniaus aukštesniosios žemės ūkio mokyklos, kurioje dėstoma lenkų kalba, istorijos mokytojų kvietimu mes pravedėme „Islamo kultūros dieną“. Salė, kurioje vyko renginys, buvo pilnai užpildyta šios mokyklos mokinių ir dėstytojų, atvyko Vilniaus rajono Kultūros skyriaus atstovai, kraštotyros specialistai. Jokių rekomendacijų šio renginio organi-

(Nukelta į 7-tą psl.)

Keturiasdešimt totorių mečetėje. Viršutinėje eilėje - iš kairės į dešinę; Karina Safarevičiūtė, Ada Ščiuckaitė, Kamilė Aleksandrovič. Vidurinėje eilėje - mokytojas Amar, Laura Jakubauskaitė, Diana Ščiuckaitė, Jolanta Poltarakevič, Lolita Monkevič, Ema Šabanovič, mokytojas Fouzi Al-Hariri. Berniukai - stovi Emir Šabanovič, Renatas Safarevič, aš - Fatima Buinovska ir Eldaras Šabanovič.

Susitikimas Turkijos ambasadoje

Vilniuje, Turkijos ambasadoje kovo 16d. įvyko Lietuvos totorių aktyvistų priėmimas sąryšyje su tuo, jog nuo šių metų vasario 1 d. Turkijos ambasadoriaus Lietuvoje pareigas pradėjo eiti ponija Sanivar Kizildeli. Pagal susiklosčiusias tradicijas pradėdami savo veiklą Lietuvoje Turkijos ambasadoriai susitinka bei susipažįsta su Lietuvos totorių atstovais, aptaria bendradarbiavimo galimybes savo kadencijos laikotarpyje.

Priėmimo metu Lietuvos totorių bendruomenei atstovavo Lietuvos totorių bend-

ruomenių sąjungos pirmininkas Adas Jakubauskas, jo pavaduotojai Romualdas Makaveckas ir Jonas Ridzvanavičius, LTBS komiteto narys Stepas Ščucas, Lietuvos musulmonų muftijus Ramazanas Krinickis, Tautinių dainų ir šokių ansamblio „Alija“ vadovas Aleksandras Melechas, verslininkas, savo laiku mokėsis Turkijoje ir ten baigęs universitetą, Saulius Kupčinskas, Kauno totorių bendruomenės pirmininkas, Kauno mečetės imamas Romas Jakubauskas, laikraščio „Lietuvos totoriai“ vyriausias

Ponia Sanivar Kizildeli.

redaktorius Galimas Sitdykovas.

Pokalbio pagrindiniu motyvu buvo Turkijos ambasados bendradarbiavimas su Lietuvos totoriais.

- Turkijos ambasada visos savo veiklos Lietuvoje laikotarpiu, - pabrėžė p. Sanivar Kizildeli, - siekia draugiškų ir konstruktyvių santykių su Lietuvos totoriais, laiko juos sau giminingais tautiečiais.

Ji išreiškė pageidavimą, jog Lietuvos totoriai, būdami Lietuvos piliečiais ir žinodami puikiai savo šalį, taptų tarpininkais santykiuose tarp mūsų šalių.

Priėmimo metu Turkijos ambasadorė pažadėjo pabuvoti Lietuvos totorių bendruomenėse, o taip pat duoti interviu mūsų laikraščiu.

„LT“ informacija

Susitikimo Turkijos ambasadoje dalyviai.

2004 m. liepos 1 – 4 d.

IV LIETUVOS TOTORIŲ ORIENTAS RAIŽIUOSE IR ALYTUJE

Oriento metu įvyks:

- ◆ Mokslinė – praktinė konferencija: „Lietuvos totorių kaip tautinės mažumos etninės, religinės ir socialinės problemos, įstojus Lietuvai ir Lenkijai į Europos Sąjungą“.
- ◆ Jaunimo ir vyresnio amžiaus žmonių vakaronės.
- ◆ Ekskursija į Grūto parką.
- ◆ Lietuvos totorių tautinių ansamblių koncertas.

Organizatoriai ir asmenys kontaktams:

1. Adas Jakubauskas, Vilnius tel : +370 5 2605 869, mob.tel +370 682 72328 , e-mail: biblioteka@spc.smm.lt
2. Ipolitas Makulavičius, Alytus tel. +370 319 21900, mob. Tel +370 686 56801
3. Romualdas Makaveckas, Kaunas, tel +370 37 390641, e-mail: Makaveckas@takas.lt

Organizacinis komitetas

Musulmoniškų terminų žodynas

Azanas - Islamiškas šaukimas melstis, aidintis arba iš minareto, arba sakomas tarp susirinkusių namazui, arba girdimas iš mikrofono.

Allahu Akbar - "Alachas Didysis", dažnai musulmonų kartojama frazė, turinti ypatingą reikšmę maldose.

Al-Amin - Pasitikėjimo vertas, laips-

nis, titulas, duotas Mekos žmonių Muchamedui iki tol, kol jis buvo pašauktas pranašu. Tuo buvo pripažįstamas Jo teisingas, geras charakteris.

Al-Bait, Al-Charam - Šventas Namas, t.y. Kaaba

Amyras - bendruomenės lyderis arba vadovas.

(Bus tęsinys)

Pasaulinis totorių kongresas siūlo dvi - tris vietas Kazanės universitetuose studijuoti totorių kalbą, literatūrą, istoriją ir etnokultūrą.

Kreiptis pas LTBS pirmininką Adą Jakubauską, tel. 8-5-2605869, mob.8-682-72328

Aleksandras Januškauskas – Raišių musulmonų parapijos mečetės komiteto pirmininkas

Romualdas MAKAVECKAS

Aleksandras Januškauskas gimė 1878 m. Alytaus apskrities Alovės valsčiaus Bazorų kaime, ūkininko šeimoje. Vaikystėje baigė progimnaziją Alytuje, bei mokėsi prie Raišių mečetės religijos ir Korano skaitymo pagrindų. Vaikas buvo sumanus, mokėsi gerai. 18-os pateko į karo tarnybą, kurioje buvo pastebėti jo ūkiniai sugebėjimai. Todėl jis praėjo specialius kursus, buvo pakeltas viršilos pareigoms ir užsiėmė karinės kuopos maisto tiekimu. Kildamas tarnybos laiptais tapo pulko duonos kepyklos viršininku. 1904 m. kilus rusų-japonų karui su daliniu jis važiuo į frontą. Bevykstant į Tolimuosius rytus, karas pasibaigė. Netrukus Aleksandras Januškauskas demobilizavosi ir grįžo namo. Grįžusiam jaunam viršilai labai padėjo jo dėdė, tėvo brolis, caro armijos generolas Ipolitas Januškauskas, dislokuotas Poltavoje, Ukrainoje. Savo vaikų jis neturėjo, todėl kiek galėjo, padėjo savo giminėms ir jų atžaloms.

Šalia Butrimonių miestelio esančiame Vaikutiškių kaime, iš Kauno mečetės fundatoriaus, hodžos Aleksandro Iljasevičiaus dėdė nusipirko dvarelį (palivarką) su žymiu žemės plotu. Šį dvarelį jis padovanojo savo broliui Aleksandrui Januškauskui jo vestuvių proga. Vedė Aleksandras 1905 m. vieną iš Raišių imamo Motiejaus Makulavičiaus dukterų – Elžbietą. Tai buvo tiems laikams išsilavinusi mergina, Alytaus gimnazijos moksleivė, gerokai jaunesnė už savo jaunikį.

Gana greitai šeimoje gimė vaikai. 1906 m. gimė vyriausias sūnus Danielius, 1908 m. duklė Elena ir 1910 m. antroji duklė Nadia, 1910 m. pabaigoje gimė sūnus Motiejus ir po metų 1911 m. Ipolitas. Šeima sparčiai gausėjo.

Bešeimininkaujant ūkyje prasidėjo I pasaulinis karas. Buvo 1914 metai. Aleksandras Januškauskas buvo mobilizuotas į Varėnoje stovėjusį kariuomenės pulką ir paskirtas jo duonos kepyklos viršininku. Kepė frontui duoną. Tuo metu frontas buvo netoliese, ir pagrindinės kovų operacijos vyko Augustavo miškuose. Visi totoriai, tiek ūkininkai, tiek ir miestelių gyventojai, tapo karo pabėgėliais, t.y. traukėsi į Rusijos gilumą palikę, ar kas dar blogiau, pigiai pardavę savo ūkius. Kadangi šeimos galva Aleksandras, dirbdamas frontui kepykloje, kaip ūkinis darbuotojas buvo pusiau civilis, jo žmona Elžbieta kartu su vaikais, užsirakinusi savo namus Vaikutiskėse, prisiglaudė prie jo ir dirbo kartu su juo frontui. Priartėjus karo veiksmų teatrui prie Lietuvos, - kepykla buvo perkelta į Slonimo miestą Baltarusijoje, ten pabuvus nekurį laiką ji buvo perkelta į Jelnios miestą Rusijos Smolensko gubernijoje. Ten šeima sulaukė revoliucijos, nuo kurios bėgdama evakavosi į Maskvą. Kai tik atsirado galimybė, 1920 m. pavasarį visi jie grįžo į Lietuvą.

Grįžus į Lietuvą, jiems gyvenant jau Vaitutiškėse gimė dar du berniukai - tai, Stepas (1923) ir Juozas (1924). Anksti mirė Nadia, todėl jų šeimoje išaugo ir į gyvenimą išėjo 5 vyrai ir vyriausioji sesuo Elena. Lietuvoje 1920 m. prvesta žemės reforma Aleksandrui paliko tik 80 ha ūkį, bet to užteko, kad jis galėtų ūkininkaudamas aprūpinti save ir savo šeimą.

Labai trumpai aptarsiu vaikų likimą.

Elena prieš tėvų valią ištekėjo už Alytuje gimanaziją baigusio iš Miroslovo kilusio Jono Žalnerausko. Žalnerauskas pradėjo dirbti Lietuvos banke, Kaune, kur persikėlė ir šeima. Jie turėjo tris vaikus - vyriausiąją, jau mirusią Ramutę ir du sūnus - LR Seimo narį Vladą ir teisininką, Jonavoje gyvenantį Algį. Ir pats Jonas Žalnerauskas ir jo žmona Elena jau mirė.

Sūnus Ipolitas tapo profesionaliu Lietuvos kariuomenės karininku, po 1939 metų galo jis su į Raudonąją Armiją perėjusia Lietuvos kariuomene, tapo Raudonosios Armijos karinin-

Aleksandras ir Elžbieta Januškauskai su vaikais Elena, Nadia ir Ipolitu apie 1917 m. Maskvoje.

ku. Prasidėjus II pasauliniam karui jis kariavo fronte ties Velikije Luki. 1941 m. gale iš kariuomenės, už rodomą nepasitenkinimą karo veiksmų eiga, tiksliau už kalbas - buvo areštuotas, karo lauko teismu nuteistas ir 12 metų kalėjo Rusijos šiaurėje, šachtose ir miškuose. 1936 m. jis vedė iš Bazorų kilusią Marytę Januškauskaitę. Iki karo pas juos gimė sūnus Ipolitas (1937 m., mokytojas, pensininkas), o po grįžimo iš Gulago dar gimė sūnus Valentinas (su šeima gyvena Kaune) ir duklė Sofija (inžinierė, gyvena Alytuje). Šiuo metu jau keli metai, kai Ipolitas miręs.

Motiejus, prieš karą mokėsi Kauno Vytauto Didžiojo universitete, ekonomikos specialybėje. Studentaudamas buvo Kauno mečetės statybos komiteto nariu, jo finansistu. Vedė iš Kauno kilusią J. Teizeraitę. 1944 m. bėgo nuo bolševikų, atsirado Australijoje, kur pragyveno iki mirties. Paliko jau ten gimusį sūnų Raimondą.

Danielius vedė iš Raišių kilusią Chaleckaitę, pradžioje gyveno Kaune, po karo sugebėjo baigti technikumą, persikėlė gyventi į Vilnių. Palyginti anksti mirė, paliko sūnų Eugenijų - žymų chirurgą ir dukrą. Šiuo metu jo našlė jau mirusi.

Stepas karo pabaigoje buvo paimtas į Raudonąją Armiją, buvo fronte. Tik pasibaigus karui žinomas Alytaus matematikos mokytojas K. Klimavičius į jo dalinį atsuntė oficialų raštą, jog Stepas yra baigęs gimnaziją ir reikalingas kaip kaimo mokyklos mokytojas. Tuo metu mokytojų trūko, tas raštas padėjo, ir jis buvo demobilizuotas į atsargą. Pradžioje dirbo mokytoju, vėliau perėjo dirbti į Alytaus rajoninį karo komisariatą, iš kur išėjo į pensiją. Buvo vedęs. Žmona mirė, vaikų neturėjo, dabar gyvena vienas.

Jauniausias sūnus Juozas taip pat nuo 1944 m. buvo mobilizuotas į Raudonąją Armiją ir, kadangi buvo jaunas, po karo pabaigos buvo demobilizuotas tik 1948 m. Vedė Radlinskaitę,

Aleksandras Janušauskas su šeimos dalimi ir žmona maždaug 1950 m.

turi dukrą. Baigė Vilniaus žemės ūkio technikumą, ilgus metus buvo Panerių Tarybinio ūkio skyriaus vedėju. Senatvėje perėjo dirbti ligoninės ūkvedžiu. Dabar pensininkas.

Po ekskursijos į vaikų gyvenimą grįžkime prie Aleksandro Janušausko. Grįžęs iš Rusijos 1920 m. Aleksandras galutinai įsikūrė Vaikutiškėse. Lietuvos žemės reforma jam paliko 80 ha. žemės, ten jis su šeima ūkininkavo. Tai buvo stiprus vidutinis, arčiau prie didelių ūkių. Pats Aleksandras turėjo stiprų charakterį, tarp vietinių totorių ir Butrimonių valsčiaus lietuvių jis buvo asmenybė. Labai mėgo kortomis lošti preferansą. Matomai šį pomėgį jis įgijo karo tarnyboje, dirbdamas intendantu. Todėl gana greit jis tapo valsčiaus inteligentų rato nariu. Tiek pas jį, tiek ir pas kitus tam tikro rato narius rinkosi valsčiaus žymybės - viršaitis, klebonas, vaistininkas, gydytojai, nuovados viršininkas, turtingesnieji ūkininkai, kaip dabar vadintų - valsčiaus VIP (very important persons) ir kiekvieną savaitgalį lošė kortomis, kartu, aišku, labai kukliai išgerdavo ir aptardavo svarbiausius tiek politinius, tiek vietinės ekonomikos momentus.

Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe atsirado būtinybė įstatymiškai sutvarkyti jos teritorijoje egzistavusių religinių konfesijų juridinius klausimus, kurie nebuvo sprendžiami nuo caro imperijos laikų. 1930 m. Aleksandro brolis, Chalilis Janušauskas, valdininkas, pašto skyriaus viršininkas pradėjo organizuoti naujos mečetės statybą Kaune. Ta proga jis juridiškai apiformino musulmonų religijos (tuomet vadino mahometonų religijos) egzistavimo pagrindus Lietuvoje. Buvo sukurtos Raižių, Kauno ir Vinkšnupių mahometonų religinės parapijos. Jas sudarė mečetės komiteto pirmininkas, imamas,

Jauniausios šeimos atžalos Stepas ir Juozas - paaugliai.

muedzinas, hodža, komiteto ir bendruomenės nariai. Tais pat 1930 m. Raižių mečetės komiteto pirmininku buvo išrinktas Aleksandras Janušauskas.

Mečetės komiteto pirmininkas rūpinosi ūkiniais mečetės ir sbornios (sueigos ir apeigų namų) reikalais. Kartu jis atliko mečetės vakufinės žemės (tuo metu tai

buvo 39 ha žemės plotas) priežiūrą. Dalis tos žemės buvo naudojama pačios mečetės reikalams, dalis išnuomojama imamui ir neturtingiems Raižių ūkininkams, kurie glaudėsi prie mečetės. Apie 1936-38 metus dėl tos žemės panaudojimo užvirė gan aštrus tiems laikams konfliktas. Raižių pradžios mokykla glaudėsi jai nepritaikytose patalpose ir buvo, kaip dabar pasakytų - apgailėtinoje padėtyje. Kadangi daugumą toje mokykloje sudarė Raižių totorių vaikai, - valsčius pasiūlė naujos mokyklos statybos vietą parinkti patiems kaimo gyventojams. Daug kam labai patiko ta vieta, kur buvo sbornia. Ant kalvelės toje vietoje stovėjo senas sunykęs namas, o pati vieta buvo kaimo centre, priešais mečetę. Dabar toje vietoje stovi totorių bendruomenės namai. Aišku, daug kam kylo mintis statyti ten mokyklą. Mečetės komiteto nuomonė buvo dvejopa. Dalis komiteto su Aleksandru Janušausku priekyje skaitė, kad vakufo žemės negalima naudoti kaimo mokyklai, nes ten pusė lankančių bus lietuviai ir tai skatins totorių nutautėjimą. Kita komiteto dalis su Ceraučiznoje (dabar Kerų kaime) gyvenusiu Stepu Chalecku priekyje skaitė, kad mokyklą reikia statyti sbornios vietoje panaudojant tam reikalui mečetės žemės sklypą. S.Chalecko renome stiprino tas faktas, jog jis buvo akcinės bendrovės „Pienocentras“ Raižių skyriaus valdybos nariu ir taip pat gan įtakingu asmeniu totorių tarpe. Sprendžiant šį klausimą totoriai pasidalino į dvi dalis. Galutinai šiuo klausimu nugalėjo A.Janušausko nuomonė. Jį palaikė didžioji mečetės komiteto dalis. Mokykla buvo pastatyta taipogi gražioje kaimo centro vietoje, kitoje kelio pusėje. Vakufinė žemė buvo išsaugota. Musulmonų religinis centras sukonzentruotas - mečetė randasi greta su totorių bendruomenės namais. Nors, aišku, šiandieną labai daug kas gyvenime pasikeitė, kitokia tapo vertybių sistema. Nuo to laiko prabėgo apie 70 metų.

Pirmosios tarybinės okupacijos metais Aleksandras Janušauskas kažkaip išvengė ištremimo į Sibirą. Ten buvo ištremtas jo pusbrolis Adomas Janušauskas su žmona, uošve ir trimis sūnumis. Mat jis dirbo tarpukario Lietuvos Vidaus reikalų ministerijoje, nors buvo jos ūkvedžiu ir su politine veikla niekuo nebuvo susietas. Matomai Aleksandrą nuo ištremimo gelbėjo tas faktas, kad vienas iš jo sūnų, Lietuvos kariuomenės karininkų, Ipolitas kartu su V.Vitkausko vadovaujama kariuomene perėjo į Tarybinės Armijos sudėtį.

II pasaulinio karo pabaigoje 1944 m. Aleksandro sodyboje buvo įsikūręs sukarintas KGB dalinys. Per tai jo sūnūs negalėjo išvengti karo tarnybos ir kaip jau minėjau dalyvavo karo pabaigos frontuose. Bet gal būt per tai šeimos tėvas su žmona nebuvo pokaryje ištremti į Sibirą.

Susikūrus kolūkiams A.Janušauskas su žmona buvo jau pakankamai seni žmonės ir juos pas save į Kauną 1951 m. pasiėmė dukterė Elena. Nuo to laiko jis nevedė mečetės komiteto pirmininko pareigų. Nors Žalnerauskų šeima gyveno Kaune, Sasnausko g. atskirame namelyje, bet senukų gyvenimas ten buvo nelengvas, kadangi anūkai juos priėmė gan sunkiai. 1951 m. žiemą, eidama į parduotuvę, po vežiko ratais papuolė Elžbieta Janušauskienė, buvo sunkiai sužalota ir netrukus mirė. Likęs našliu Aleksandras sugrįžo į savo namus Vaikutiškėse ir ilgus metus gyveno vienas. Pora metų prieš mirtį, jam jau turint arti 90 metų, jį pasiėmė globoti sūnaus Ipolito šeima, tuo metu gyvenusi Alytuje. Mirė Aleksandras 1969 metais, turėdamas 89 metų amžiaus. Abu su žmona palaidoti Raižių totorių miziare.

Reziumuojant reiktų paminėti, jog Aleksandro šeima buvo viena iš, kaip dabar tai apibrėžtų, totorių etnosą cementuojančių šeimų tarpukario Lietuvoje. Tegul abiejų senųjų tos šeimos atžalų įvaizdis išlieka mūsų totorių atmintyje. Lankydamiesi Raižių miziare nors akimirksniu sustokime ties jų kapais, prisiminkime jų darbus.

Ketvirtoji Lietuvos musulmonų jaunimo stovykla Birštone

(Atkelta iš 1-o psl.)

Dr. Hasan taip pat atkreipė dėmesį į tokias musulmonų savybes kaip sąžiningumas, teisingumas, kuklumas, gerumas. Musulmonas musulmonui – brolis, todėl jų santykiai turi būti grindžiami tarpusavio pagarbos ir pagalbos principais. Musulmonas gali pasakoti kitiems tik apie gerąsias savo brolio savybes, neviešindamas jo trūkumų ir jo neišduodamas. Tikras musulmonas pasako broliui į akis apie jo trūkumus ir padeda jam tapti geresniu. Tam musulmonui, kuris padeda savo broliui nelaimėje, Allahas padės Teismo dieną.

Deja, yra tokių veidmainiškų žmonių, kurie viską daro tik savo naudai ir tik dėl savo interesų padeda artimui. Jie mano esantys patys geriausi ir daugiausiai žinantys. Tačiau jie klysta ir apgaudinėja tik patys save. Tik Aukščiausiasis Allahas yra Visažinantis. Allahas dovanuoja žmonėms ir regą, ir klausą, ir uoslę, ir daug kitų dalykų. Mūsų gyvenimas nėra amžinas. Žmogus šiame gyvenime ruošiasi kitam, amžinam gyvenimui. Ir tame amžiname gyvenime gerovė laukia tų žmonių, kurie šiame, greit prabėgančiame gyvenime, beatodairiškai daro viską vardan Allaho.

Pranašas Muhammedas (TJTIAP) pasakė: “Žmogus gali pakeisti pasaulį, bet pirmiausia jis turi pakeisti save.” Jei norime vystytis, privalome eiti Allaho keliu. Ką reiškia eiti Allaho keliu? Pirmiausia mes turime įvertinti savo galimybes. Antra, šiuo pagrindu apspręsti savo planus. Ir trečia, turime veikti tų planų įgyvendinimo linkme. Taigi, trys svarbūs dalykai: galimybės, ketinimai, veikla, apsprendžia kiek stipriai mes siekiame tobulėti Allaho kelyje. Allahui nereikia mūsų meilės. Mums reikia Jo pagalbos, tačiau Allahas Maloningas ir Gailestingas tik tiems, kurie daro viską vardan Allaho.

Musulmonas gali turėti trūkumų, musulmonas gali klysti. Tačiau kai Pranašo Muhammedo (TJTIAP) paklausė, ar musulmonas gali meluoti, Pranašas atsakė: “Ne. Musulmonas turi būti teisingas. Melas priveda prie netikėjimo, o netikėjimas – prie ugnies.”

ISLAMAS IR EUROPA

Mes gyvename pasaulyje, kuriame egzistuoja skirtingos religijos bei kultūros. Vienose šalyse Islamas dominuoja ir apsprendžia daugelį visuomeninio, ekonominio bei valstybinio gyvenimo pusių. Kitose šalyse Islamas privalo

taikytis prie kitų religijų ir kultūrų. Tačiau Turkijoje, kur Islamas dominuoja kaip religija, religijos įtaka stipriai apribota, sudarytos sąlygos šaliai vystytis pagal europietišku valstybių pavyzdį.

Europoje Islamas atsirado dar Arabų kalifato laikais, kuomet, Osmanų imperijos plėtimosi laikotarpiu, užėmė tvirtas pozicijas Ispanijoje ir Balkanuose.

XX-ojo amžiaus antroje pusėje prasiėjo antras aktyvaus Islamo plitimo Europoje periodas. Europos šalyse šiam laikotarpiui būdinga tai, jog valstybinis ir visuomeninis gyvenimas išsilaisvino nuo krikščioniškos bažnyčios viešpatavimo. Ši aplinkybė Islamo plitimui daro tiek teigiamą, tiek ir neigiamą poveikį.

Teigima šios aplinkybės pusė – ta, jog krikščionybė, nušalinta nuo valstybės valdymo sferos ir nebeturėdama didelės įtakos visuomeniniams procesams, nėra Islamui stiprus konkurentas. Tačiau, kita vertus, tuos pačius religinio gyvenimo aktyvumo mažinimo reikalavimus europietiškos valstybės taiko ir Islamui. O tai reiškia, jog Europos šalyse musulmonui tampa sunkiau realizuoti savo religinius poreikius, nors valstybė garantuoja sąžinės bei religijos laisvę.

Nuodugniai apie Islamo problemas Europoje kalbėjo Europos musulmoniškų organizacijų federacijos prezidentas **dr. Ahmad Al-Ravi**.

Jis pasakojo, jog Prancūzijoje kiekvieną dieną po 18 prancūzų priima Islamą. Vokietijoje į pirmą susirinkimą susirinko ne daugiau žmonių nei yra šioje auditorijoje. Prieš 20 metų pirmiesiems musulmonams bendrai maldai pakako kambario. Šiandien visuose didžiuosiuose Vokietijos miestuose pastatytos mečetės.

Šiuo metu Prancūzijoje rimta problema tapo draudimas musulmonėms dėvėti hidžab (skareles). Krikščionims nešioti kryžių nėra privaloma. O hidžabo nešiojimas Islame privalomas. Atsakydamos į šį draudimą musulmonės pradėjo dengti ir veidus. Tokio pobūdžio ekstremizmas yra atsakas į kitos pusės ekstremizmą. Dr. Ahmad Al-Ravi pabrėžė, būtina skirti, kad Islame žymią vietą užima tautinės tradicijos. Todėl gyvenant europietiškoje visuomenėje būtina keisti aprangą. Dažnai priimant sprendimą suteikiama pirmenybė tradicijoms. Tačiau tuo pačiu negalima izoliuotis nuo visuomenės.

Svarbiausias dalykas, kuriuo turi išsiskirti musulmonas yra jo darbai. Islamas

neragina izoliuotis. Pirmiausia musulmonas turi išsiskirti savo gerais darbais.

Tėvai neretai siekia, kad vaikai būtų jų tikslios kopijos. Bemokslis tėvas stengiasi priversti užsiimti ta pačia veikla kaip jis ir savo išsimokslinusių sūnų. Tačiau tai neįmanoma. Kai kurie musulmonų pročiai gadina paties Islamo įvaizdį, - pabrėžė dr. Ahmad Al-Ravi. Pagarba tėvams neturi pavirsti beatodairišku paklusnumu. Negalima versti vaikų būti tiksliais tėvų kopijomis. Svarbu perduoti informaciją. Islame nėra prievartos.

Europa išsiskiria tuo, kad čia nuolat ir greitai viskas kinta. Mes turime tai įvertinti ir stengtis, kad mūsų principai neprieštarautų visuomenei. Privalome dalyvauti europietiškuose reikaluose.

Europos šalyse moterys dalyvauja rinkimuose. Jei moteris pajėgi, kodėl jai tai drausti? Dalyvauti politiniame šalies gyvenime labai svarbu! - pabrėžė dr. Ahmad Al-Ravi.

Paskaitų metu kilo daugybė klausimų. Vienas iš jų. Ar galima krikščionis sveikinti su jų šventėmis. Atsakymas - galima. Santykiai su kitais žmonėmis turi būti grindžiami pagarba kitų žmonių laisvei ir teisėms.

Šveicarijoje vienoje iš mečečių buvo suorganizuota paroda, kurioje buvo eksponuojami įvairūs amatininkų darbai. Dešimtys tūkstančių šveicarų apsilankė mečetėje. Mūsų pareiga išnaudoti visas prieinamas galimybes tam, kad supažindinti žmones su Islamu. Tiesa, buvo klausimas, ar galima mečetėje atlikti muzikinius kūrinius. Atsakymas: muzika nėra uždrausta, tačiau mečetėje ji nėra pageidautina.

Pagrindinė išvada: tikras musulmonas tas, kuris savo kasdieniais darbais tarnauja Islamui, platina apie Islamą informaciją, aktyviai dalyvauja visose europietiško gyvenimo sferose.

XXXXX

Baigiamajame posėdyje vienas iš dalyvių – vaikas vardu Algis – priėmė Islamą. Jis paprašė suteikti jam musulmonišką vardą. Dr. Ahmad Al-Ravi pažymėjo, jog priimant Islamą nebūtina pasikeisti vardą. Algis laikėsi savo. Posėdžio vedėjai pasitarė ir davė Algiui Islamišką vardą - Muhammed. Visa salė draugiškai pasveikino savo naująjį brolių priėmus Islamą ir Islamišką vardą. Vien šis faktas leidžia teigti, jog šios trys dienos Birštone visiems stovyklos dalyviams neprabėgo tuščiai.

„Okon“ – Keturiasdešimt totorių kaimo kibirkštė

(Atkelta iš 2-o psl.)

Kaziuko mugė 2002 m. Dainuoja - Marija Šafarevič, Lolita Monkevič, Diana Ščiuckaitė ir Fatima Buinovska. zavimui aš negavau, teko scenarijų sugalvoti pačiai. Salėje demonstravome fotografijų parodą apie vietinių musulmonų buitį ir tradicijas, kurią pavadino „Gyvenimas pagal Islamo dėsnius“, parinkome literatūrą apie Islamą, galima buvo pavartyti laikraščių „Lietuvos totoriai“ komplektą. Renginys prasidėjo Šv. Korano sūrų skaitymu ir jų prasmės aiškinimu, tam mums padėjo studentai iš Kauno, po to Diana Ščiuckaitė papasakojo apie totorių apsigyvenimo Lietuvoje istoriją, Jolanta Poltarakevič – apie pagrindines religines šventes. Buvo sudainuotos totorių liaudies dainos, na o pats „skaniausias“ buvo pasakojimas apie nacionalinę virtuvę. Salėje stovėjo stalas, ant kurio puikavosi „šimtalapis“, pyragai su varške ir abrikosais, saldi medaus chalva, džiovintų vaisių kompotas.

Sulaukėme daug klausimų apie religiją, istoriją, tai dar kartą parodė tokių renginių svarbą, mums nuoširdžiai dėkojo už atliktą darbą, kvietė tolimesniam bendradarbiavimui, prašė organizuoti ekskursiją į Keturiasdešimt totorių kaimą su mečetės aplankymu.

Apgailestaudama noriu pasakyti, jog mažiausiai mūsų veikla domisi tokios organizacijos kaip Vilniaus krašto Lietuvos totorių ar Vilniaus miesto totorių bendruomenės. Tiesa, du metus iš eilės mus kvietė p. Adomas Asanavičius švęsti Naujuosius Metus, tačiau su sąlyga, kad aš atvežčiau ne daugiau kaip 5 vaikus, kadangi patalpos Vivulskio gatvėje labai mažos, o taip pat dovanas vaikams įsigyti savarankiškai, kadangi bendruomenė lėšų neturi. Kaip reaguoti į tokius kvietimus? Tik posakiu, jog į Tulą nevažiuojama su savo virduliu. Į miesto totorių bendruomenės pravedamus koncertus taip pat sunku patekti, kadangi pasak nacionalinės kultūros žinovo p. A.Melecho – mano kolektyvo

Vilniaus rajonas, Pikeliškių km. Derliaus šventėje.

Po religijos pamokos su mokytojais Beku, Fouzi ir Basem.

„žemas profesionalumo lygis“. Ka gi, kritika – geras dalykas, tai stimulus tobulėti. Tačiau noriu pasakyti, jog aš pati nesu profesionalė, tarp mano vaikų nėra turinčių M.Kabalje ar L.Zykinos balsus. Ar verta dėl to pergyventi? Galbūt išsauks kam nors ironiją ir tai, jog vaikai manęs nevadina „mokytoja“, o paprastai – teta Fatima. Man svarbu ne tai, galvoju – mano vaikams taip pat. Na, jeigu atsirastų šioje srityje profesionalas, mielai pasinaudočiau jo patarimais ir pagalba, ypač reikalingos totorių dainų, šokių rinktinės, choreografas ir muzikantas.

Amžina problema su patalpomis repeticijoms! Bendruomenės namo prie mečetės statyba vargu ar prasidės šiais metais, dar tik suprojektuotas sklypas, namo projektavimui, o tuo labiau statybai nėra lėšų, taip ir tenka vaikščioti, prašyti tai vienoj, tai kitoj mokykloj įleisti į kabinetą, o kadangi užsiėmimai vyksta šeštadieniais, mes suteikiame administracijai papildomų rūpesčių.

Naudodamasi proga, noriu padėkoti Keturiasdešimt totorių bendruomenės pirmininkui Jokūbui Jasinskiui už supratimą ir palaikymą, o taip pat tokiems aktyviems pagalbininkams kaip Fatima Ščiuckaja, Aleksandras Gembickis, Zina Ščiuckienė, Ana Poltarakevič, Tania Safarevičienė, Ana, Suleimanas ir Lilija Šabanovič, Rozalija Monkevič, Galina Šabanovič, Rozalija Ščiuckienė.

Padedant Tautinių mažumų departamentui ir Vilniaus rajono savivaldybės Kultūros skyriui mums pavyko įsigyti medžiagą ir pasiūti tautinius kostiumus „Kibirkštėlei“ – didelis ačiū nuo mūsų visų dalyvių.

Tikiuosi, jog laikraštis „Lietuvos totoriai“ suteiks mums galimybę nuolat pasisakyti, supažindinti mūsų tautiečius su Keturiasdešimt totorių bendruomenės gyvenimo įvykiais ir faktais. Sveikiname visus skaitytojus su artėjančia Mevludo švente, kviečiame į šventinį namazą mūsų mečetėje.

P.S. Balandžio 17 d. 10 val. beveik visi „Kibirkštėlės“ vaikai susirinko prie mečetės. Visi atsinešė grėblius – nuotaka buvo darbinė, mes nusprendėme prvesti švaros dieną.

Pasiskirstėme į dvi grupes. Pirmą tvarkė mečetę, o antra – švarino senas kapines prie mečetės. Kadangi darbų buvo daug, jų visų nespėjom atlikti, jų pabaigą teko atidėti balandžio 24 dienai. Tą dieną įvyks bendra talka.

12 val. kaip įprasta – prasidėjo religijos pamoka, fotografijos padarytos jau po užsiėmimų. Nors dirbo visi sąžiningai, netgi patys mažiausieji, veiduose – šypsenos, štai kokia nepavargstanti „Kibirkštėlė“.

Dirbdama miziare pastebėjau, jog paminkliniuose akmenyse yra labai seni užrašai, juos sunku perskaityti, apsamanijo, nusitrynė... Pakalbėjau su vaikais, nusprendėme vasarą atnaujinti užrašus, nustatyti, kokie seniausi palaidojimai.

Štai kokia užduotis vasarai!

Pulkininkas leitenantas Aleksandras Makulavičius

Gimė Aleksandras Makulavičius 1890m. sausio 3 d. Alytaus apskrityje, Butrimonių valsčiuje, Raižių kaime.

Karininko laipsnį įsigijo caro armijoje. Dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare ir 1915 m. prie Naros upės pateko į vokiečių nelaisvę. Iš jos į Lietuvą grįžo 1920 m. Tuoj pat buvo mobilizuotas ir paskirtas į Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytenio 9-ąjį pėstininkų pulką, jam suteiktas vyresniojo leitenanto laipsnis. Į kapitonus buvo pakeltas 1921.IV.5d., į majorus - 1924.IV.5d., ir į pulkininkus - leitenantus - 1930.XI.23. Margas A. Makulavičiaus tarnybos vietų ir užimamų pareigų kelias.

Pradėjęs jaunesniuojų kuopos karininku, jis ėjo pulko komendanto, ryšių komandos viršininko ir bataliono vado pareigas. 1922-1923 m. baigė Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto aukštųjų karininkų kursus. Po to buvo keliamas į trečiąjį karo apygardos štabą. Ten ėjo operacijų ir informacijų dalies braižytojo, rikiuotės vyriausiojo adjutanto, ryšių komandos viršininko ir štabo komendanto pareigas, vėliau, 1926 m. buvo topografu, adjutantu, operacijų skyriaus viršininku.

1926m. liepos 17d. A. Makulavičius perkeliamas į aviaciją. Ten jis 1-osios oro eskadrilės oro žvalgas, vėliau - ūkio vedėjas. 1927 m. keliamas į 1-ąjį pėstininkų pulką bataliono vadu, bet teko eiti ir ūkio viršininko pareigas.

Iš ten skiriamas į pirmąjį karo apygardos štabą, jam pavedamos operacijų skyriaus viršininko pareigos, o po manevrų vėl grįžta į pulką. Po to vėl buvo atkeltas į pirmosios karo apygardos štabą, kur teko įvairios pareigos.

1929 m. A. Makulavičius buvo paskirtas kunigaikščio Vaidoto 8-ojo pėstininkų pulko vado padėjėju. Dažnai teko eiti pulko vado ir Šiaulių miesto įgulos viršininko pareigas. Dalyvavo visuose didesniuose manevruose.

1931 m. jis patvirtintas pulko žemesniųjų karininkų garbės teismo pirminku. Tais pat metais baigė Vytauto Didžiojo batalionų vadų ir pulko vadų pa-

1995 m. liepos mėn Kanados lietuvių laikraštis su straipsniu ir nuotrauka, kurioje Aleksandras Makulavičius su seserimi Bučackiene (dešinėje).

dėjų karininkų kursus. Teko būti ir III karo apygardos vyresniųjų karininkų garbės teismo nariu, ir pulko švietimo vadovu. 1931 m. buvo skiriamas kariuomenės teismo laikinuoju nariu.

Trumpai buvo III pėstininkų diviziono štabo ir operacijų skyriaus viršininku. 1934 m. A. Makulavičius komandiravo kariuomenės teismo pirmininko valdžion. Čia teko būti teismo nariu, teisė nacius garsiojoje Neumano ir Sasso byloje. 1935 m. su batalionu keliamas į nuolatinę bataliono stovėjimo vietą - Varnius, kur vadovavo įgulai.

1938 m. liepos 8 d. Respublikos Prezidento aktu, paties prašymu A. Makulavičius išleidžiamas į atsargą, jam palikta teisė dėvėti kariškio uniformą (1937 m. vedė dvarininkę Sofiją Jogaudaitė-Venckevičienę).

Išėjęs į atsargą A. Makulavičius ūkininkavo Telšių apskrityje, Tverių valsčiaus Patverio dvare, savo žmonos ūkyje.

Karo audra jį atbloškė į Kanadą, kur teko dirbti daug neįprastų darbų, kol pagaliau apsigyveno išgytame ūkelyje Spencervilyje, apie 50 mylių nuo sostinės Otavos. Ten ramiai leido pensininko dienas, nesiimdamas jokio žemės ūkio verslo. Mirė A. Makulavičius 1968 m.

sausio 5d. dėl širdies ligos. Jis buvo tiesus, sąžiningas, garbingas ir jautrus žmogus. Nors Kanadoje ir atokiau gyveno nuo didesnių lietuviškų sambūrių, tačiau kiek leido sąlygos, atvykdavo į minėjimus, šventes. Minint kariuomenės atkūrimą, papasakojo ilgokus atsiminimus apie Lietuvos kariuomenę. Lietuvos nepriklausomybės 10 metų proga jis apdovanotas jubiliejiniu medaliu, taip pat Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino III ir IV laipsnio ordinais.

Manau tikrai derėtų nepamiršti šio šviesaus Dzūkijos sūnaus.

Pastabos

1. Publikacija parengta pagal Ipolito Janušausko pateiktą medžiagą.

2. Publikacija 1995 m. liepos mėn. atspausdinta Kanados lietuvių laikraštyje.

3. Originale pavardė rašoma ne Makulavičius, o Makulevičius.

Kiekvieno mėnesio pirmąjį ir trečiąjį pirmadienį nuo 17.00 iki 17.30 val. per Lietuvos radijo stotį "Klasika" klausykitės laidos totoriams su jos vedėju Ismailu Jakobovskiu.

Lietuvių totorių bendruomenių sąjungos laikraštis

Totorių g. 6, 3000 Kaunas
Leidžiamas nuo 1995 m. sausio mėn.
SL Nr.238

Vyr. redaktorius: Galimas Sitdykovas ☎ 8-37-760816, E-mail: galsit@delfi.lt

Ats. sekretorius: Adas Jakubauskas ☎ 8-5-2605869, mob. 8-682-72328

Redakcinės kolegijos nariai:

R. Makaveckas ☎ 8-37-390641,

M. Milkamanavičienė ☎ 8-315-27929,

J. Ridzvanavičius ☎ 8-37-736802,

E-mail: ridzjona@pit.ktu.lt

Spausdino: KTU spaustuvė, užsakymo Nr.

Autorių ir redakcijos nuomonės gali nesutapti.

R. Jakubauskas ☎ 8-37-716885 mob.

8-674-17710 E-mail: rrj73@kalnieciai.lt,

A. Asanavičius ☎ 8-5-2771821

I. Mažitova ☎ 8-37-725758

Tiražas - 500 egz.